

ÅPNING AV RUGGSTIEN 23. MAI 2015

Takk for invitasjon til åpne Ruggstien, er jo veldig fint å være i Vassfaret som alltid. Det er liksom noe med Vassfaret, denne sagnomsuste dalen. Velkjent fra villmarksforfatteren Mikkjel Fønhus sine bøker. Han brukte riktignok navnet Tredalen om Vassfaret, men beskrivelsen av Vassfaret er ikke til å ta feil av. Mye har skjedd her inne siden hans tid, men enda finns det fortsatt villmarksprege områder her. Disse villmarksområdene blir det stadig mindre av i dette landet, så vi har klart et forvaltningsansvar her for kommende generasjoner. Selv var Fønhus forut for sin tid om å verne og ta vare på naturen.

Hva gjør så Den Norske Turistforening (DNT) Ringerike her inne i Valdresland? Hvorfor er det ikke DNT Valdres som er her i dag? Nå er det slik at DNT består av 57 lokallag som dekker hele landet. DNT Ringerike har blant annet Hedalen som medlemsområde og Vassfaret som arbeidsområde. Det er vi i DNT Ringerike selvsagt veldig glade og stolte over, eller som dere ville sagt her i Valdres «grepa stolt tå».

DNT Ringerike har nå i mange år hatt Vassfaret som satsningsområde. Den første hytta, eller koia som vi kaller alle hyttene våre, her i området er Storekrak som vi har hatt siden 1959, og som fikk ei ny sikringsbu i 2012. Så kom Vassfarkoia på Veneli i Flå i 2007 og så tilslutt Fønhuskoia lengst nord i Vassfaret i 2013. Vi har de siste årene opplevd vekst og tatt steget fra en liten forening til en mellomstor forening med nå ca 2200 medlemmer. Det er nok mange grunner til denne veksten, men helt klart har vår satsning i Vassfaret vært en sterk medvirkende årsak. DNT Ringerike føler seg velkommen både i Valdres, Vassfaret og ikke minst i hedalsamfunnet. Det fikk vi til fulle merke ved bygginga av Fønhuskoia.

Grunneiere, lokale leverandører og bygdefolket stilte opp på en måte vi ikke hadde opplevd tidligere. Tusen takk for måten vi har blitt og blir møtt på.

I 2013 opplevde vi en voldsom økning av overnattinger på våre koier, og vi satte ny overnattingsrekord. Men ikke nok med det, 2014 blei enda bedre. Av det totale antall overnattinger de siste to årene er 60% på de 3 koiene vi har her i Vassfaret. Resten er fordelt på våre 5 andre koier.

Nå er det nok ikke bare koier som trekker folk. Da vi bygde Fønhuskoia var den tufta på tre pilarer: Natur, tur og kultur. Naturen fikk vi med på kjøpet her i Vassfaret, også kultur blant annet med tanke på bosetninga som har vært her inne, seterdrift, jakt og fiske og skogsdrift. Og ikke å forglemme bøkene til Fønhus. Så var det tur da. Selv om naturen og mye kultur ligger der erfarer vi i turistforeningen at tilrettelegging er med på å få folk ut på tur. Det å få folk på tur er lurt mener vi og flere med oss. Tenk å komme seg ut, oppleve den flotte naturen og kulturen vi har her. Den roen det gir i kropp og sjel er ikke å kimse av. Ikke minst i et folkehelseperspektiv har dette med tur og natur stor betydning. Det har vel selv vitenskapen kommet til. Så må jeg bare nevne: Mye av områdene her har også den fantastiske kvaliteten at det er garantert fritt for mobildekning. Bare det er jo god nok grunn til ei natt på Fønhuskoia.

Forut bygginga av Fønhuskoia hadde vi en del blåmerka stier her. Etter hvert dukka tanken opp om et stisamband mellom våre tre koier opp. Ole Martin Høgfoss, leder av byggekomiteen på Fønhuskoia, begynte å markedsføre trekanten i Vassfaret, riktignok noen år uten merka sti på deler av strekningen, spesielt fra Strøen over Hedalsfjellet og hit vi står i dag. Nå er det jo slik at veldig mye av det vi gjør i turistforeningssammenheng er dugnadsbasert, så det kan ta noe tid før alt dette på plass, men heldigvis er det utålmodige sjeler.

En sånn er Kundan Rokstad som bodde i Hedalen, men som nå har flytta. Sammen med Fønhusgruppa tok han initiativet til å få en sti opp til minneplata over slagbjørn Rugg her oppe på fjellet. Sånn blei det, og i september 2013 var både stien rydda og merka. Siden har det blitt satt opp informasjonstavler, bilder og Fønhus-sitat langs stien. I 2013 blei det rydda og merka fra Vassfarkoia til Strøen. I 2014 sto stien over fjellet til Strøen ferdig. Vi har etter beste evne og samråd med lokale kjentfolk gjenbrukt eksisterende stier for å få minst mulig nye inngrep. Gamle stier er også kultur, tenk på det når du rusler langs den delen som går på Dølavegen, den gamle ferdselsåren mellom Vassfaret og Hedalen stavkirke. Nå er trekanten komplett. Sett av 4 dager og du vil få en tur og opplevelse du kan leve lenge på.. Etter det jeg leste for litt siden var ikke Fønhus så redd for bruken og utnytting av naturressurser, det var holdningene våre han var mest skeptisk til. Og det med god grunn er jeg redd for. Trå varsomt og bruk men ikke forbruk den naturen du beveger deg i så handler du i Fønhus sin ånd. Er du riktig heldig kan det hende du får et glimt av Vassfarbjørnen. Sjøl har jeg aldri sett bjørn men jeg har sett bjørnespor en gang og det var ved Bogbrua rett nedi her i 2008. Det må jeg si satte en ekstra spiss på Vassfarturen den gangen.

Så var det Ruggstien da. Ja, det blei det naturlige navnevalget siden den går til minneplata over slagbjørn Rugg. Rugg blei jo udødeliggjort i fortellinga «Der villmarka suser» av Mikkjel Fønhus som kom ut i 1919, altså 11 år etter at Rugg blei skutt av Steinar Steinarson Ormerud her oppe på fjellet. Rugg er et navn som Fønhus brukte i sin fortelling. Bjørnen som ble skutt her hadde neppe noe navn den gang den blei jakta på. Men at det er denne bjørnen Fønhus har i tankene er det vel neppe tvil om. Ikke er jeg bjørneekspert og heller ikke Fønhus-ekspert. Jeg mener likevel at vi må legge til grunn at Fønhus skrev en fortelling delvis basert på faktiske hendelser uten at det tar vekk det faktum at «Der villmarka suser» er noe av det ypperste vi har av villmarksfortellinger. Ønsker man fakta om selve bjørnejakten er det vel Per Hohle som har den mest korrekte beskrivelsen, han intervjuet faktisk Steinar Steinarson Ormerud i 1946 og skrev det ned i «Storjakten på slagbjørn Rugg». Jeg vil anbefale alle å lese både Fønhus og Hohle. Etter en jakt på 7 uker og som beskrives som Norges største bjørnejakt, endte Rugg sitt liv den 13. mai 1908. Rugg var en stor bjørn og etter det jeg forstår regnes den som den største bjørnen som er skutt her i distriktet. I følge Per Hohle: «Halve meteren målte den visstnok mellom ørene, kroppen var lang og kraftig, labbene uvanlig grove og sterke. Ola Juvet og Knut Berg som kom helt fra Sokna for å se på storbjørnen hadde aldri sett så diger bjørn. Og de to hadde sett mange bjørner» .

Motivasjon for jakten var jo å hevne Johan Sagadalen, en gjetergutt fra Flå som ble skadet av en bjørn og døde av skadene. Men var det riktig bjørn som ble tatt? Jeg siterer fra Per Hohle: «Var det bjørnen fra ulykken på Blåfjellhaugen Steinar Steinarson hadde fått has på? Den som kostet gjetergutten Johan Sagadalen livet i 1906. Sikkert ikke! Ole K. Hilde som bar gutten ned fra setra hadde spurt Johan om det var en stor bjørn som hadde fart løs på ham. Den var omtrent som største kalven i buskapen til Ola mente gutten. Så det var nok ikke «Rugg» som hadde vært på ferde. Ola trodde det var en binne».

De faktiske hendelser kan ikke reverseres, men nå ligger stien der som et minnesmerke over en fallen kjempe. Så får historien være et bakteppe og påminning om det som en gang var for oss som rusler på stien.

Nå har ikke denne stien gjort seg sjøl. Her har det vært dugnad og samarbeid som har skapt stien som jeg gleder meg til å gå nå etterpå for første gang. Jeg ønsker spesielt å takke:

Kundan Rockstad og Fønhusgruppa for initiativet.

Sigrd og Levor Haugen, Per Stubbraaten samt Kjetil Sudgarden for rydding og merking

Fotograf Thomas Mørch for bilder

Sigrd Haugen for Fønhusstat

Så er det en igjen som fortjener en stor takk og som nærmest er grunnpilaren i en sti. Det er ingen selvfølge at en grunneier lar en sti gå på sin grunn. Men her har man blitt møtt av en positiv og engasjert grunneier som har gitt tillatelse til å legge stien på sin eiendom. Stor takk til deg, Osvald Fossholm.

Avslutningsvis vil jeg få lese Kjetil Sudgardens tekst som står på minneplata over slagbjørnen Rugg:

HAN DRAP, HAN ÅT, HAN ELSKA BLOD

MEN FOLKETS LOV HAN EI FORSTOD

Da har jeg den glede og ære å erklære Ruggstien for åpnet.

Vassfaret 23. mai 2015

Erik Brenden

Styreleder DNT Ringerike